

*S lijeva: Hasan Brkić, zamjenik političkog komesara 6. istočnobosanske brigade, a kasnije komesar 27. NOU divizije, narodni heroj
 Pero Kosorić, zamjenik komadanta 6. istočno bosanske brigade, a po formiranju 15. majevičke brigade postavljen je za komadanta brigade. Nakon toga bio je komandant 27. NOU divizije, a potom i 3. korpusa NOVJ, narodni heroj
 Vojin Gligorović, borac.*

Grupa boraca 6. istočnobosanske brigade u oslobođenoj Tuzli 1943. godine pred polazak u Vlasenicu.

Borci 2. čete 1. bataljona Majevičkog „Kurjakovog“ NOP odreda u Tuzli 1943. godine.

Veso Radojčić (prvi s lijeva) i Mirko Brenjo, borci 6. istočnobosanske brigade u Tuzli 1943. godine.

Članovi prve redakcije Fronta slobode u Tuzli 1943. godine. S desna – Dušan Blagojević, Ismet Mujezinović, slikar i nepoznati borac.

Borci 3. korpusa NOVJ u oslobođenoj Kreki, Tuzla oktobar 1943. godine.

Prvoborci sa Majevice u oslobođenoj Tuzli, oktobar 1943. godine, s desna: Stevo Popović, Pero Janković „Knez“ i nepoznati borac.

Drugo oslobođenje Tuzle

17. septembar 1944. godine

Naredbom Vrhovnog štaba, jedinice 3. korpusa (27. i 38. divizija i nekoliko partizanskih odreda) su u ljeto 1944. godine, na području istočne Bosne prešle u ofanzivna dejstva protiv neprijateljskih snaga, koje su činile: 13. SS divizija, nekoliko četničkih korpusa, te brojne snage ustaša, domobrana i zelenog kadra. Tom prilikom, u prvoj polovini septembra 1944. godine, oslobođeni su: Kladanj, Zvornik, Modriča i Lukavac, čime je uzdrman položaj neprijateljskih snaga u tuzlanskom bazenu. Glavna snaga neprijatelja 13. SS divizija bila je u fazi osipanja. Dijelovi 13. SS divizije povukli su se iz Tuzle 10. septembra 1944. godine. U takvoj situaciji, Štab 3. korpusa je organizovao napad na Tuzlu, pa su nakon kraćeg otpora ustaško – domobranskih jedinica, jedinice 27. divizije oslobodile Tuzlu 17. septembra 1944. godine. Tuzla je u II svjetskom ratu po drugi put i konačno bila oslobođena. Građani Tuzle su sa oduševljenjem dočekali oslobođenje njihovog grada i izrazili spremnost da učine sve kako bi Tuzla i dalje doprinosila konačnom oslobođenju zemlje. Nekoliko sati nakon oslobođenja, u grad su ušle jedinice 38. divizije Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije.

Tuzla je postala najveći oslobođeni grad i rudarsko – industrijski centar Jugoslavije. Njenim oslobođenjem, značajno je konsolidovana vojnopolićka situacija u istočnoj Bosni, čime je došlo i do diferencijacije u redovima kvinsliških vojnih

formacija. Veliki dio stanovnika istočne Bosne stupa u redove jedinica Narodnooslobodilaćke vojske, čime su se popunili redovi 27. i 38. divizije, Tuzlanskog NOP odreda, a formirana je i 21. tuzlanska brigada. Obnovljeni su i učvršćeni organi narodne vlasti. Takođe su stvoreni uslovi za pokretanje privrede tuzlanskog bazena za potrebe vojske i stanovništva u završnom periodu rata. Tuzla je postala centar društveno – političkog i ekonomskog života šireg bazena, odakle je djelovalo vojno i političko rukovodstvo. Nakon oslobođenja Tuzle, organizovane su radne akcije na raščišćavanju ruševina u gradu, ali i u okolnim mjestima. Žene Tuzle učestvovala su na radnoj akciji izgradnja aerodroma kod Živinica. U Tuzli su nakon njenog oslobođenja svećano proslavljene godišnjice formiranja 16. muslimanske i 17. majevićke brigade, te 27. Narodnooslobodilaćke udarne divizije. Građani Tuzle su učestvovali i u proslavi oslobođenja Beograda 20. oktobra 1944. godine. Pri Narodnooslobodilaćkom odboru u Tuzli, u oktobru 1944. godine, formirana je kulturna grupa koja je organizovala veliki broj kulturno-umjetničkih manifestacija u gradu i okolini. Znaćajni kulturni događaji u tom periodu bili su: izložba „Partizanska štampa“, izvođenje pozorišnog komada „Kafanski stratezi“, te izvođenje predstave „Stojanka majka Knežopoljka, Skendera Kulenovića. Veliki doprinos kulturnom i umjetničkom životu Tuzle dali su akademski slikari Ismet Mujezinović i Vojo Dimitrijević.

U Tuzli je, od oktobra 1944. do marta 1945. godine organizovan prvi učiteljski tećaj. Pored ovog, organizovani su i minerski, intendantski i sanitetski kursevi, koje su

pohađali borci jedinica Narodnooslobodilačke vojske. Čim je došlo do uspostavljanja organa narodne vlasti, počele su i pripreme za obnovu školskog sistema, otvaranje novih škola i obnova starih.

Na području Tuzle i njene okoline organizovani su analfabetski tečajevi obzirom da je postojao veliki broj nepismenih ljudi. Formiraju se i nove radne brigade i krojačke radionice.

Obzirom da su se na području istočne Bosne i dalje vodile borbe, u Tuzlu je svakodnevno dolazio veliki broj ranjenika. Stoga je tuzlanska gradska bolnica pretvorena u veliku vojnu bolnicu. Zgrade tuzlanske Gimnazije, dvije osnovne škole, Medresa palate pravoslavnog vladike, katolički kloster, zgrada bivšeg Doma kralja Petra I i druge zgrade, takođe su pretvorene u vojne bonice.

U Tuzli je formirana i Komanda vojne oblasti 3. korpusa, a do 01. novembra 1944. godine Tuzla je dala oko 1000 novih boraca koji su stupili u jedinice 3. korpusa - Narodno oslobodilačke vojske.

Prva Oblasna konferencija Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Bosne i Hercegovine, na kojoj je učestvovala omladina istočne Bosne održana je 19. i 20. oktobra 1944. godine u Tuzli. Svečanom otvaranju konferencije prisustvovali su predstavnici NOVJ, KPJ, savezničkih vojnih misija, narodnih vlasti i političkih organizacija.

Nakon oslobođenja grada, počele su i aktivnosti u vezi sa obnovom privrednih postrojenja. Tako je, 17. decembra 1944.

godine, u rad svečano puštena i obnovljena Električna centrala u Kreki.

Tuzla je polako ali sigurno krenula u normalizaciju života, a njeni građani su daljim učešćem u jedinicama NOVJ, dali doprinos u konačnom oslobođenju zemlje 1945. godine.

Partizanska komora u prolazu kroz grad, Tuzla 1944.

Članovi Oblasnog NOO za istočnu Bosnu u oslobođenoj Tuzli 1944. godine. Stoje s lijeva: Boro Popović, Mujo Hodžić, Stevo Popović (sekretar), Toma Manjkalović, Seja Jovanović i Brano Savić. Sjede: Miloš Škorić, predsjednik i Jure Begić.

781

**Oblasni odbor Narodno-oslobodilačkog fronta
za Istočnu Bosnu**

Saziva u nedelju 22 oktobra 1944
god., u prostorijama Hrvatskog
doma,

KONFERENCIJU

za izbor Gradskog odbora Narodno-oslobo-
dilačkog fronta za grad Tuzlu.

Pozivaju se svi rodoljubi Muslima-
ni, Srbi i Hrvati slobodarskog gra-
da Tuzle da na ovoj konferenciji u
što većem broju učestvuju, da iza-
beru prvo političko predstavništvo
svoga grada, predstavništvo koje će
biti izraz jedinstva, bratstva, sloge
i ljubavi Muslimana, Srba i Hrvata.

Početak konferencije tačno u 9 sati prije podne.

Smrt fašizmu — sloboda narod!

Iz kancelarije
**Oblasnog odbora N. O. F-a
za Istočnu Bosnu**

534

**Oblasni odbor Narodno-oslobodilačkog fronta
za Istočnu Bosnu**

Saziva u nedelju 29 oktobra 1944
god., u prostorijama Hrvatskog
doma,

KONFERENCIJU

za izbor Gradskog odbora Narodno-oslobo-
dilačkog fronta za grad Tuzlu.

Pozivaju se svi rodoljubi Muslima-
ni, Srbi i Hrvati slobodarskog gra-
da Tuzle da na ovoj konferenciji u
što većem broju učestvuju, da iza-
beru prvo političko predstavništvo
svoga grada, predstavništvo koje će
biti izraz jedinstva, bratstva, sloge
i ljubavi Muslimana, Srba i Hrvata.

Početak konferencije tačno u 9 sati prije podne.

Smrt fašizmu — sloboda narod!

Iz kancelarije
**Oblasnog odbora N. O. F-a
za Istočnu Bosnu**

Dokument- Oblasni NOO front za istočnu Bosnu.

Borci pratéce čete Komande mjesta u oslobođenoj Tuzli 1944. godine.

Pioniri Tuzle na proslavi koja je održana u povodu oslobođenja Beograda, oktobar 1944. godine.

Spasoje Mičić, narodni heroj i Nikola Andrić u oslobođenoj Tuzli 1944. godine.

Grupa boraca, Tuzla 1944. godine.

Smotra boraca 16. muslimanske brigade na proslavi godišnjice formiranja brigade, Tuzla 21.09.1944. godine.

Borci 20. romanijske brigade, Simin Han kod Tuzle 22.09.1944. godine.

Narod Tuzle i vojska na svečanoj proslavi godišnjice formiranja 16. muslimanske brigade.

Defile boraca na proslavi godišnjice formiranja 27. NOU divizije u Tuzli 1944. godine.

Borci pratećeg bataljona 3. korpusa, Tuzla 1944. godine.

Sa proslave godišnjice formiranja 17. majevičke brigade u Simin Hanu, Tuzla 1944. godine. S lijeva: nepoznati borac, Vlado Popović, politički komesar 3. korpusa; Franjo Herljević, komandant 18. hrvatske brigade, narodni heroj; Rudi Petovar, načelnik štaba 6. istočnobosanske brigade, kasnije 27. udarne divizije, te načelnik Štaba 3. udarnog korpusa; nepoznati borac, član sovjetske misije pri 3. korpusu.

Dodjela ordena „Bratstva i jedinstva“ 18. hrvatskoj brigadi, Tuzla 1944. godine.

Grupa boraca 18. hrvatske brigade u narodnom kolu, Tuzla 1944. godine. Borac Ludvig Majer (sa novinama u džepu).

Susret oca i sina, Tuzla 1944. godine. Ova fotografija je inspirirala akademskog slikara Voju Dimitrijevića iz Tuzle za izradu grafike „Susret“.

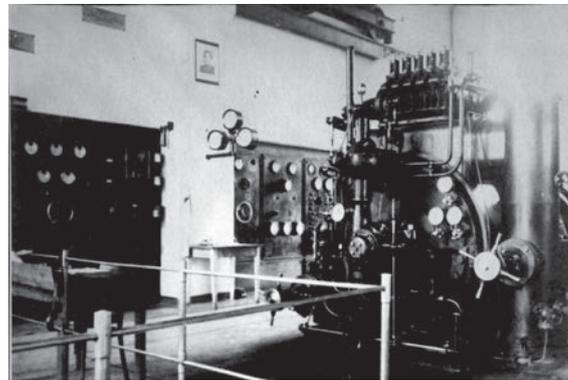
Detalj sa izložbe partizanske štampe, koja je organizovana u oslobođenoj Tuzli 1944. godine.

Scena iz prvog pozorišnog komada „Kafanski stratezi“, izvedenog u oslobođenoj Tuzli 1944. godine.

Partizani i građani na pijaci u oslobođenoj Tuzli 1944.

Obnovljena električna turbina u Kreki, Tuzla 1944.

Žene Tuzle na zbornom mjestu pred polazak na radnu akciju izgradnja aerodroma kod Živinica, Tuzla 1944. godine.